

List papeže Františka Božímu lidu

„Trpí-li jeden úd, trpí s ním všechny ostatní údy“ (1 Kor 12,26). Tato slova svatého Pavla mi hlasitě znějí v srdci, když se opětovně shledávám s utrpením, které mnozí nezletilí prožívají v důsledku zneužití pohlaví, moci a svědomí, jehož se dopustil značný počet kněží a zasvěcených osob. Jedná se o zločin, který zanechal hluboká zranění bolesti a bezmoci, a to především v obětech, ale také v jejich rodinných příslušnících a celém společenství, ať již věřících či nevěřících. Při pohledu na minulost nikdy nevyvineme dostatečné úsilí v prosbě o odpuštění a snaze o nápravu přivolených škod. A se zrakem upřeným do budoucnosti nebude nikdy málo toho, co učiníme k tvorbě kultury schopné zabránit těmto situacím, aby se nejenom již nikdy neopakovaly, nýbrž také aby nepřetrvávaly a nebyly skrývány.

Trpí-li jeden úd

V těchto dnech byla zveřejněna zpráva, v níž se popisují prožitky nejméně tisíce osob, které se v časovém údobí zhruba sedmdesáti let staly oběťmi pohlavního zneužívání či zneužití moci a svědomí ze strany kněží. Ačkoli je možné říci, že většina těchto případů se týká minulosti, teprve postupně poznáváme bolest mnoha jejich obětí a uvědomujeme si, že jejich rány nikdy nemizí a zavazují nás k rozhodnému odsouzení spáchaných krutostí a rovněž ke soustřednému úsilí o vymýcení této kultury smrti. U ran totiž nikdy nenastává promlčení. Bolest obětí je nářkem stoupajícím k nebi, který se dotýká duše a po mnoho let byl přehlížen, utajován či umlčován. Avšak ono bolestné volání bylo silnější než veškerá opatření, která naléhala na jeho potlačení anebo je hodlala vyřešit rozhodnutími, jež pouze umocnila závažnost přečinů další spoluvinou. Pán vyslyšel tento nářek a opětovně nám ukázal, na čí stranu se staví. Mariin chvalozpěv se nemylí a trvale podkresluje běh dějin, aby se Pán upomenul na příslib, který dal našim otcům: „Rozptýlil ty, kdo v srdci smýšlejí pyšně. Mocné sesadil z trůnu a ponížené povýšil, hladové nasytil dobrými věcmi a bohaté propustil s prázdnou“ (Lk 1,51-53). Zakoušíme stud, když si povšímneme, že náš životní styl popírá a popírá to, co vyznáváme ústy.

Jako církevní společenství s hanbou a kajícíností připouštíme, že jsme nedokázali stát tam, kde jsme měli stát, že jsme včas nerozpoznali rozsah a závažnost škod, zaviněných v mnoha životech. Zanedbávali jsme a opustili maličké. Beru za svá slova tehdejšího kardinála Ratzingera, který se v křížové cestě napsané pro velkopáteční pobožnost roku 2005 připojil k bolestnému volání mnoha obětí a důrazně vyslovil: „Kolik je v církvi špíny právě mezi těmi, kteří by v kněžství měli plně patřit Kristu! Kolik pychy, kolik soběstačnosti! (...) Zrada učedníků, nehodné přijímání jeho Těla a Krve jsou pro Vykupitele zajisté největší bolesti, která mu probodává srdce. Nezbyvá než z hloubi duše volat: *Kyrie, eleison* – Pane, zachraň nás (srov. Mt 8,25)“ (9. zastavení).

Všechny ostatní údy trpí s ním

Rozměr a šíře těchto událostí vyžaduje, abychom se této skutečnosti zhostili souhrnně a společně. Přestože je důležité a nezbytné, aby si každý na své cestě obrácení uvědomil, co se přihodilo, samo o sobě to nestačí. Jako Boží lid jsme dnes zváni, abychom se ujali bolesti svých bratrů, zraněných na duši i na těle. Jestliže se v minulosti mohlo opomenutí stát jistou formou odpovědi, dnes si přejeme, aby naším stylem přítomného i budoucího jednání byla solidarita, pojatá ve svém nejhlubším a nejnáročnějším smyslu, a to v prostoru, ve kterém by konflikty, napětí a zejména oběti všech typů zneužívání mohly nalézt podanou ruku, která by je chránila a vykoupila z jejich bolesti (srov. *Evangelii gaudium*, 228). Tato solidarita ze své strany vyžaduje, abychom denuncovali vše, co by mohlo ohrozit integritu jakéhokoli člověka. Je to solidarita, která vyzývá k boji proti všem typům korupce, zejména pak proti duchovní zkaženosti, «protože jde o pohodlnou a soběstačnou slepotu, v níž se nakonec zdá, že je všechno dovoleno: podvod, pomluva, sobectví a četné subtilní formy sebezvtažnosti, poněvadž „i satan na sebe brává podobu anděla světla“ (2 Kor 11,14)» (*Gaudete et exsultate*, 165). Výzva svatého Pavla, abychom trpěli s trpícími, je nejlepším protilekem na každou snahu o reprodukování Kainových slov: „Copak jsem já hlídačem svého bratra?“ (*Gn 4,9*).

Jsem si vědom úsilí a práce konané v různých částech světa na zajištění a uskutečnění nezbytného zprostředkování, které by zajistilo bezpečí dětí a zranitelných dospělých a chránilo jejich integritu, a rovněž jsem si vědom, že se šíří „nulová tolerance“ a způsoby vyúčtování s těmi, kteří se dopouštějí těchto deliktů anebo je zatajují.

Spolu s těmito snahami je nezbytné, aby se každý pokřtěný člověk cítil zapojen do církevní a sociální transformace, které máme zapotřebí. Tato proměna vyžaduje osobní a komunitní konverzi a vede nás k pohledu stejným směrem, jakým se dívá Pán. Jak rád říkával sv. Jan Pavel II.: „Pokud opravdu stavíme na kontemplaci Krista, budeme ho moci rozeznat především ve tvářích těch, s nimiž se on sám ztotožnil“ (*Novo millennio ineunte*, 49). Učme se hledět tam, kam hledí Pán, stát tam, kde nás Pán chce mít, a v jeho přítomnosti obrátit své srdce. Za tímto účelem nám napomohou modlitba a pokání. Vyzývám celý svatý Boží lid k pokání v modlitbě a postu podle Pánova přikázání („Takový ďábel se nevyžene jinak než modlitbou a postem“, Mt 17,21), které probouzí naše svědomí, solidaritu a úsilí o kulturu ochrany a zásadní neopakovatelnosti jakéhokoli druhu a formy zneužití.

Je nemyslitelné představit si konverzi církevního konání bez aktivní účasti všech složek Božího lidu. Ba co více – „kdykoli se snažíme zatlačit do pozadí, umlčet, opominout Boží lid jako celek anebo jej zredukovat na nevelkou elitu, stavíme společenství, pastorační plány, teologické akcenty, spiritualitu a struktury bez kořenů, dějin, tváře,

paměti, těla, a v důsledku toho všeho, bez života" (*List Božímu lidu, putujícímu v Chile*, 31.5.2018). To se zřetelně projevuje v anomálním pojmání církevní autority, kterým je klerikalismus, běžném v četných komunitách, v nichž došlo ke zneužívání pohlaví, moci a svědomí. Klerikalismus je postoj, který „nejenom zneplatňuje osobnost křesťanů, nýbrž také tíhne k podceňování a umenšování křestní milosti, kterou Duch svatý vložil do srdcí našeho lidu" (*Dopis kard. Marcovi Quelletovi, předsedovi Papežské komise pro Latinskou Ameriku*, 19.3.2016). Klerikalismus, podporovaný jak kněžími, tak laiky, vede k rozkolu církevního těla, který podněcuje mnohé zlo, jež dnes denuncujeme, a napomáhá jeho přetrvávání. Odmítat zneužívání znamená také rozhodně odmítat jakoukoli formu klerikalismu.

Je vždy dobré si připomenout, že „Pán v dějinách spásy zachránil lid. Bez příslušnosti k lidu neexistuje úplná identita. Nikdo se proto nespasí sám jako oddělený jedinec. Bůh nás k sobě přitahuje s ohledem na celkový rámec osobních vztahů, které se utvářejí v lidském společenství: Bůh chtěl vstoupit do lidové dynamiky, do dynamiky lidu" (*Gaudete et exsultate*, 6). Jediná možnost reakce na zlo, které si vyžádalo množství životů, je tedy zhodnotit se jej jako úlohy, do které jsme všichni zapojeni a která se nás jakožto Božího lidu dotýká. Toto vědomí sounáležitosti s lidem a společnými dějinami nám umožní uznat své hříchy a minulé chyby v kající otevřenosti, schopné povolit k vnitřní obnově. Vše, co se za účelem vymýtit zneužívání z našich společenství děje bez aktivní účasti všech členů církve, nevede k dynamice nutné k ozdravné a účinné proměně. Kající rozměr postu a modlitby nám jako Božímu lidu napomůže, abychom se před Pána a naše zraněné bratry postavili jako hříšníci, kteří vroucně žádají o odpuštění, milost zahanbení a konverze, a tak vypracovali akce, jejichž dynamismus by byl v souladu s evangeliem. „Pokaždé, když se snažíme navrátit k prameni a znovu objevit původní svěžest evangelia, se totiž objevují nové cesty, tvořivé způsoby, jiné výrazové formy, výmluvnější znamení, slova nabitá novým významem pro dnešní svět" (*Evangelii gaudium*, 11).

Je nevyhnutelné, abychom jako církev dokázali rozpoznat a s bolestí a studem odsoudit krutost, jíž se dopustili zasvěcené osoby, kněží a všichni, jejichž posláním bylo bdít nad těmi nejzranitelnějšími a chránit je. Prosíme za odpuštění našich i cizích hříchů. Vědomí hříchu nám pomůže odhalit chyby, zločiny a zranění zaviněná v minulosti a umožní nám otevřenost a větší nasazení na nynější cestě opětovné konverze.

Zároveň nám pokání a modlitba napomohou k citlivějšímu pohledu našeho srdce i našeho zraku na utrpení druhých a k přemáhání panovačnosti a majetnictví, které mnohdy stojí u kořene zmíněného zla. Kéž půst a modlitba zbystří náš sluch na tichou bolest dětí, mladých a postižených lidí. Kéž v nás půst vyvolá žízeň a hlad po spravedlnosti a podněcuje nás na cestě pravdy za podpory veškerého nezbytného soudního zprostředkování. Ať námi tento půst otřásá a přivádí nás k úsilí o pravdu a milosrdnou lásku spolu se všemi lidmi dobré vůle a společností obecně, abychom bojovali proti jakémukoli druhu zneužití pohlaví, moci a svědomí.

Tímto způsobem se ukáže poslání, ke kterému jsme byli povoláni, totiž být „znamení a nástrojem vnitřního spojení s Bohem a jednoty celého lidstva" (*Lumen gentium*, 1).

„Trpí-li jeden úd, trpí s ním všechny ostatní údy", řekl nám svatý Pavel. Modlitebním a kajícím postojem můžeme nastolit osobní a komunitní souzvuk s touto výzvou, aby mezi námi vzrůstaly dary, jakými jsou soucit, spravedlnost, prevence a náprava. Maria dokázala stát u paty Synova kříže, a to nijak obvykle, nýbrž pevně na nohou. Když zakoušíme zoufalství, vyvolané těmito církevními ranami, prospěje nám, jestliže se spolu s Marií „budeme více věnovat modlitbě" (sv. Ignác z Loyoly, *Duchovní cvičení*, 319), se snahou růst v lásce a věrnosti církvi. Ona, první učednice, nás všechny učedníky učí, jak se máme chovat tváří v tvář utrpení nevinných, aniž bychom zbaběle utekli. Hledět na Marii znamená učit se, kde a jak má Kristův učedník stát.

Ať nám Duch svatý dává milost k obrácení a vnitřně nás pomazává, abychom vůči těmto zločinům zneužívání mohli vyjádřit své pokání a rozhodnutí statečně je potírat.

Papež František, 20.8.2018